

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

این شماره از مجموعه پیام دین به بررسی احکام شرعی مربوط به قرآن و رعایت احترام و قداست آن اختصاص دارد .

احترام قرآن

إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ^۱.

آنچه رسول خدا ﷺ آورده ، قرآن کریمی است که در کتاب محفوظ و مستوری جای دارد ، این کتاب را جز پاکان نمی‌توانند مس کنند .

که ابو بصیرمی گوید : از امام صادق علیه السلام درباره کسی که قرآن را بدون وضو قرائت می‌کند سؤال نمودم ، حضرت فرمودند : اشکال ندارد ولی کتاب قرآن را بدون وضو مس نکند^۲ .

که از امام باقر علیه السلام نقل است که درباره آیه کریمه لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ فرمودند : پاکی از حدث و جنابت منظور است ، سپس افزودند : برای فرد جنب یا حائض یا فرد بی وضو جایز نیست قرآن را مس نماید^۳ .

۱ . سوره واقعه آیات ۷۷ تا ۷۹

۲ . عن ابی بصیر قال : سألت ابا عبد الله علیه السلام عن قرأ فی المصحف و هو علی غیر وضوء ؟ قال : لا بأس و لا یمس الكتاب .

و مسائل الشیعة ج ۱ کتاب الطهارة ابواب الوضوء باب ۱۲ ص ۲۶۹ ح ۱

۳ . عن الباقر علیه السلام فی قوله لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ قال : من الاحداث و الجنابات و قال : لا یجوز للجنب و الحائض و المحدث

مس آیات قرآنی بدون وضو

- ☞ مس نمودن خط قرآن یعنی رساندن جائی از بدن دست ، پا ، صورت ، لب ، سینه ، زبان ، دندان و ... به خط قرآن برای کسی که وضو ندارد حرام است ^۴.
- ☞ فرقی در حرمت لمس قرآن بدون وضو بین آیه و کلمه و حرف نیست ^۵.
- ☞ و در آن فرقی بین چیزی که قرآن بر آن نوشته شده نیست مثل کاغذ ، لوح ، پارچه ، لباس ، زمین ، دیوار و ... ^۶.
- ☞ حتی درهم‌ها و دینارها (و اسکناس و پول‌هایی) که بر آن قرآن نوشته شده بنا بر احتیاط واجب دست زدن به آن بدون وضو اشکال دارد ^۷.

مس آیات قرآن با مو

آیات عظام : امام ، گلپایگانی ، اراکی ، صافی گلپایگانی ، فاضل لنکرانی : مس آیات قرآن با مو حرام نیست هر چند احتیاط مستحب ترک آن است .

مس المصحف . وسائل الشیعة ج ۱ کتاب الطهارة ابواب الوضوء باب ۱۲ ص ۲۷۰ ح ۵

^۴ . العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۳ ، توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۳۱۷ . منهاج الصالحین آیات عظام خوبی ، تبریزی ، وحید خراسانی م ۱۶۲ و ۱۶۴ . منهاج الصالحین آیت الله سیستانی م ۱۶۳ و ۱۶۴ . هداية العباد آیات عظام گلپایگانی و صافی گلپایگانی ج ۱ م ۱۴۹ . وسیلة النجاة آیت الله بهجت ج ۱ ص ۴۸ م ۱۵۱ و ۱۵۲ . تحریر الوسیلة ج ۱ ص ۲۷ م ۱ .

^۵ . العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۷ ، تحریر الوسیلة ج ۱ ص ۲۷ قبل از م ۱ ، هداية العباد آیات عظام گلپایگانی و صافی گلپایگانی ج ۱ م ۱۴۸ ، وسیلة النجاة آیت الله بهجت ج ۱ ص ۴۸ م ۱۵۱ .

^۶ . آیات عظام : امام ، خوبی ، گلپایگانی ، اراکی ، سیستانی ، العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۱۰ .

^۷ . آیت الله سیستانی ، العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۱۰ .

آیت الله بهجت : مانعی ندارد حتی اگر کوتاه باشد .

آیات عظام : سیستانس ، خویس ، تبریزس ، وحید خراسانس : در موهای کوتاهی که عرفاً تابع پوست بدن محسوب می شوند حرام است و در غیر آن جایز است هر چند احتیاط مستحب ترک آن است .

آیت الله مکارم شیرازس : در موهای کوتاهی که عرفاً تابع بدن محسوب می شوند حرام است و در موهای بلند بنا بر احتیاط واجب جایز نیست^۸.

لمس حروف والی

لمس حروفی که در قرآن خوانده نمی شود ولی در نگارش عربی نوشته می شود مانند حروف والی یا الف در قالوا ، آمنوا بدون طهارت حرام است همچنین الف در کلماتی مانند الرحمن ، لقمن اگر به صورت الرحمن یا لقمان نوشته شود^۹.

لمس نقطه ، مد ، تشدید و . . .

لمس نقطه ، مد ، تشدید ، حرکات اعرابی ، سکون و آنچه مربوط به مواد قرآنی و هیئات آن می باشد بدون وضو حرام است ولی لمس علائم جواز وقف و عدم جواز وقف

^۸ . العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۳ ، منهاج الصالحین آیات عظام خویی ، تبریزی ، وحید خراسانی ، سیستانی م ۱۶۴ ، توضیح المسائل آیت الله بهجت ص ۶۶ م ۳۲۱ ، تحریر الوسیلة ج ۱ ص ۲۷ م ۱ . هدایة العباد آیات عظام گلپایگانی و صافی گلپایگانی ج ۱ م ۱۴۹ .

^۹ . العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۷ .

لمس حروف والی

و مثل آن اشکال ندارد^{۱۰}.

مسّ کلمات مشترک بین قرآن و غیر قرآن

آیات عظام : امام ، اراکس ، گلپایگانی : در الفاظ و کلمات مشترک بین قرآن و غیر قرآن ، میزان قصد نویسنده است .

آیات عظام : خوئیس ، تبریزی ، وحید خراسانی : در الفاظ و کلمات مشترک بین قرآن و غیر قرآن ، میزان قصد نویسنده است و در صورت شک در قصد نویسنده مس آن کلمات به جز اسم ذات و اسماء و صفات خداوند متعال جایز است .

آیت الله مکارم شیرازی : در الفاظ و کلمات مشترک بین قرآن و غیر قرآن ، میزان آن است که مجموع کلمات چیده شده در کنار هم ، عرفاً قرآن صادق باشد و قصد نویسنده در آن بی اثر است .

آیت الله سیستانی : در الفاظ و کلمات مشترک بین قرآن و غیر قرآن ، میزان آن است که مجموع کلمات چیده شده در کنار هم عرفاً قرآن صادق باشد و آن نوشته در بین مردم قرآن محسوب شود و قصد نویسنده در آن بی اثر است ، البته بعد از جدایی این کلمات قرآنی از هم مراعات مقتضای احتیاط ترک نشود یعنی اگر قبلاً عبارت در نظر عرف قرآنی بوده و الآن به خاطر قطعه قطعه شدن ، اجزاء آن از هم جدا شده احتیاط واجب

^{۱۰} آیات عظام : امام ، سیستانی ، خوئیس ، تبریزی ، وحید خراسانی ، گلپایگانی ، صافی گلپایگانی ، بهجت : العروة الوثقی ج ۱ باب

فی غایات الوضوء م ۷ . منهاج الصالحین آیات عظام خوئیس ، تبریزی ، وحید خراسانی م ۱۶۲ منهاج الصالحین آیت الله سیستانی م

۱۶۳ . تحریر الوسیلة ج ۱ ص ۲۷ قبل از م ۱ . وسیلة النجاة آیت الله بهجت ج ۱ ص ۴۸ م ۱۵۱ . هداية العباد آیات عظام گلپایگانی

و صافی گلپایگانی ج ۱ م ۱۴۸ .

است باز هم بدون وضو بدن را به آن نرسانند.^{۱۱}

مس ترجمه قرآن بدون وضو

☞ اگر قرآن را به زبان فارسی یا به زبان دیگری ترجمه کنند لمس آن در غیر اسم ذات و اسماء و صفات خداوند متعال بدون وضو اشکال ندارد.^{۱۲}

س : آیا مس ترجمه قرآن بدون وضو جایز است ؟

ج : اشکال ندارد ، البته مس اسم خداوند متعال به هر زبان که نوشته شده باشد ، بدون وضو بنا بر احتیاط واجب جایز نیست.^{۱۳}

عنوان قرآن کریم روی جلد قرآن

س : آیا عنوان (قرآن کریم) که بر روی جلد قرآن نوشته شده ، حکم نوشته های قرآن را دارد تا لمس آن بدون وضو جایز نباشد ؟

ج : عنوان قرآن کریم که بر روی جلد نوشته شده از کتاب قرآن نیست و اسم برای آن است ، لذا لمس آن بدون وضو جایز است.^{۱۴}

مس از روی پلاستیک و شیشه

☞ اگر روی قرآن شیشه یا پلاستیک نازک یا زر ورق گذاشته باشند و خط قرآن از

^{۱۱} العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۹ ، منهاج الصالحین آیات عظام : خویی ، تبریزی ، وحید خراسانی ، سیستانی م ۱۶۵ .

^{۱۲} العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۱۷ . توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۳۱۷ .

^{۱۳} آیت الله سیستانی ، الفوائد الفقہیة ج ۱ ص ۸۹ س ۲۰۷ .

^{۱۴} آیت الله تبریزی ، صراط النجاة ج ۶ ص ۳۹۰ س ۱۳۹۹ .

زیر آن نمایان باشد مسّ آن بدون وضو اشکال ندارد^{۱۵}.

س : روی صفحه و آیه قرآن ، ورق نازک و پلاستیک کشیده شده و به خوبی ، خط

معلوم است ، دست گذاشتن شخص جنب و بی وضو روی آن چه حکمی دارد ؟

ج : اشکال ندارد^{۱۶}.

مسّ تصویر داخل آینه

☞ اگر تصویر قرآن در آینه منعکس شده باشد مسّ آن تصویر بدون وضو اشکال

ندارد^{۱۷}.

مسّ سایه آیه قرآن

س : آیه قرآن مانند بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ را آهن بری کرده اند ، سایه آیه بر زمین یا

دیوار نمودار است ، دست زدن بدون وضو به سایه آیه چه صورت دارد ؟

ج : اشکال ندارد^{۱۸}.

سرایت مرکب قرآن به طرف دیگر کاغذ

آیات عظام : امام ، گلیپایگانی ، اراکس ، فاضل لنکرانی ، خوئی ، مکارم شیرازی و

سیستانی : اگر از یک طرف کاغذ ، مرکبی که با آن قرآن نوشته شده به طرف دیگر

^{۱۵} . العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۱۲

^{۱۶} . آیت الله فاضل لنکرانی ، جامع المسائل ج ۲ ص ۶۴ س ۱۳۰ .

^{۱۷} . العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۱۲ .

^{۱۸} . آیت الله صافی گلپایگانی ، جامع الاحکام ج ۱ ص ۲۷ س ۶۳ .

سرایت کند ، مسّ بدون وضوی آن جایز نیست^{۱۹} ، خصوصاً اگر خط قرآنی را به عکس نوشته باشند که از طرف دیگر کاغذ به شکل طبیعی خوانده می شود^{۲۰}.

مسّ خطوط قرآنی غیر خوانا

مس : در صورتی که قرآن یا صفحه‌ای از آن در اثر آفتاب و یا باران ، خطوط آن از بین رفته و قابل خواندن نباشد و فقط سیاهی خطوط مقداری معلوم باشد ، آیا در موقع لمس و مسّ آن ، حکم قرآن جاری می شود ؟

آیت الله تبریزی : اگر حروف قرآن محو شده باشد و به صورت مرکب پخش شده در آمده باشد ، مس آن مانعی ندارد .

آیت الله فاضل لنکرانی : اگر حروف قرآن محو شده و به صورت رنگ در آمده ، حکم قرآن ندارد .

آیت الله مکارم شیرازی : این سیاهی ، حکم قرآن را ندارد^{۲۱}.

باطل شدن وضو در حال مسّ خط قرآن

☞ هرگاه دست شخصی بر خط قرآن باشد و وضویش باطل شود واجب است فوراً دستش را بردارد ، همچنین اگر از روی غفلت گذاشت به مجردی که متوجه شد بی وضو

^{۱۹} . بنا بر احتیاط واجب (آیت الله سیستانی) .

^{۲۰} . العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۱۲ .

^{۲۱} . برگرفته از استفتانات جدید آیت الله تبریزی ج ۱ ص ۴۳۹ س ۱۹۱۵ . استفتانات جدید آیت الله مکارم ج ۲ ص ۵۲ س ۷۴

استفتانات قرآنی ص ۱۰۷ س ۳۳ .

مسّ خط قرآن

است باید دستش را بر دارد^{۲۲}.

لمس ورق و جلد قرآن

لمس غیر خط قرآن مثل ما بین سطرها ، ورق و جلد و غلاف آن بدون وضو حرام نیست ، ولی کراهت دارد^{۲۳}.

گردن بند قرآنی

س : آیا استفاده از گردنبندی که بر روی آن آیه الکرسی نوشته شده برای زنی که وضو ندارد یا در حال عادت ماهانه است جایز است ؟

ج : لمس و تماس نوشته در فرض مذکور با بدن زن جایز نیست . بله استفاده از آن بر روی لباسها مانع ندارد^{۲۴}.

حمل قرآن بدون وضو

آیات عظام : امام ، گلیپایگانی ، اراکس ، خوبیس ، سیستانی ، فاضل لنکرانی : آویزان نمودن قرآن به گردن یا لباس و حمل آن در صورتی که خطوط قرآن با بدن تماس مستقیم نداشته باشد بدون وضو مکروه است .

آیت الله مکارم شیرازی : در کراهت آویزان نمودن قرآن به گردن یا لباس و حمل آن در

^{۲۲} . العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۴ .

^{۲۳} . العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۱۶ .

^{۲۴} . آیت الله تبریزی ، صراط النجاة ج ۹ ص ۶۴ س ۱۵۶ .

صورتی که خطوط قرآن با بدن تماس مستقیم نداشته باشد ، بدون وضو تأمل است^{۲۵}.

نوشتن قرآن یا اسم جلاله بر بدن فرد بدون وضو

آیت الله اراکی : نوشتن قرآن یا اسم جلاله بر بدن فرد بی وضو اگر چه نویسنده با وضو باشد حرام است .

آیات عظام : امام ، خوئی و گلپایگانی : نوشتن قرآن یا اسم جلاله بر بدن فرد بی وضو اگر چه نویسنده با وضو باشد بنا بر احتیاط واجب حرام است .

آیت الله سیستانی : نوشتن قرآن یا اسم جلاله بر بدن فرد بی وضو اگر نویسنده با وضو باشد حرام نیست^{۲۶}.

آیت الله مکارم شیرازی : حرمت نوشتن قرآن یا اسم جلاله بر بدن فرد بی وضو محل اشکال است خصوصاً اگر آن شخص غافل باشد و نوشتن به امر و طلب او نباشد^{۲۷}.

س : حکم حک کردن لفظ جلاله توسط انگشت یا ناخن برای شخصی که عذر شرعی دارد چیست ، آیا مسح بدون وضو محسوب می شود ؟

آیت الله سیستانی : بنا بر احتیاط واجب جایز نیست .

آیت الله بهجت : احوط ترک آن است .

^{۲۵}. العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۱۶ .

^{۲۶}. شایان ذکر است این حکم در صورتی است که نوشتن با اعضای بدن مثل دست یا ناخن انجام شود اما اگر با قلم و خودکار و مانند آن باشد لارم نیست نویسنده با وضو باشد .

^{۲۷}. العروة الوثقی ج ۱ غایات الوضوء م ۱۴ .

مقام معظم رهبری ، آیت الله تبریزی : بنا بر احتیاط ، جایز نیست .

آیت الله مکارم شیرازی : اگر منظور نوشتن با دست و ناخن بر صفحه ایست که آثار آن بماند اشکال دارد و اگر منظور پاک کردن است ، آن هم اشکال دارد^{۲۸}.

س : آیا جایز است شخصی که وضو ندارد با خودکار بر روی دست خود کلمه الله را بنویسد ؟

ج : احوط ترک آن است^{۲۹}.

خوردن آیات نوشته شده بر خوراکی ها

✍ خوردن تمام یا قسمتی از کلمات و آیات قرآنی که روی نان یا شیرینی یا شله زرد یا هر خوراکی دیگر نوشته شده برای فرد بی وضو در صورتی که آن کلمات قبل از محو شدن با باطن یا ظاهر بدنش تماس پیدا کند جایز نیست و برای فرد وضودار اشکال ندارد خصوصاً اگر به نیت شفاء یا تبرک باشد^{۳۰}.

آیات قرآنی نقش شده بر ظروف

س : خانواده ای به قصد خیر و برکت هنگام خوردن برنج از ظرفی استفاده می کنند که آیات قرآنی از جمله آیه الکرسی روی آن نوشته شده است ، آیا این کار اشکال دارد ؟

^{۲۸} . استفتاء خصوصی از مراجع معظم تقلید توسط واحد پاسخ به سؤالات جامعه الزهراء حوزه علمیه قم .

^{۲۹} . آیت الله سید محمد حسینی شاهرودی ، استفتائات ص ۳۱ س ۱۱۶ .

^{۳۰} . آیات عظام : امام ، اراکی ، خویی ، گلپایگانی ، فاضل لنکرانی ، مکارم شیرازی ، سیستانی : برگرفته از عروة الوثقی ج ۱ باب فی

ج : اگر با وضو باشند و یا غذا را با قاشق از ظرف برمی دارند ، اشکال ندارد^{۳۱} .

س : نام مبارک ائمه معصومین علیهم السلام را بعضی از هیأت‌ها در بشقاب‌های ملامین و چینی نوشته‌اند و این ظروف در مجالس عزاداری و غیر آن استفاده می‌شود و ممکن است

دست بی‌وضو به آن بخورد و احياناً نجس شود ، حکم شرعی این مسأله چیست ؟

ج : باید احترام آن را رعایت نمایند و ملاحظه نمایند هتک حرمت نشود^{۳۲} .

مسّ نوشته‌های قرآنی در غیر قرآن

آیات عظام : امام ، خونس ، اراکس ، گلپایگانی ، فاضل لنکرانی : فرقی نیست در

کلمات قرآن بین این که در قرآن باشد یا در کتاب دیگر بلکه اگر کلمه‌ای از قرآن یا نصف

کلمه بریده شود و در کاغذ بماند مسّ آن برای بی‌وضو حرام است .

آیت الله سیستانی : فرقی نیست . . . بنابر احتیاط واجب حرام است .

آیت الله مکارم شیرازی : فرقی نیست در کلمات قرآن بین این که در قرآن باشد یا

در کتاب دیگر و همین قدر که به آن قرآن گویند در حرمت مس بدون وضو کافی است ،

بله صدق قرآن بر بعض حروف بریده شده یا قیچی شده محل تأمل است^{۳۳} .

س : آیا حرمت مسّ نوشته‌های قرآن ، بدون وضو اختصاص به موردی دارد که در قرآن

کریم باشد یا شامل مواردی که نوشته قرآنی در کتاب دیگری یا تابلو یا دیوار و غیر

^{۳۱} . مقام معظم رهبری ، أجوبة الاستفتاءات فارسی مسّ اسماء و آیات الهی ص ۲۹ س ۱۵۵ .

^{۳۲} . آیت الله سید محمد حسینی شاهرودی ، استفتاءات ص ۳۲ س ۱۲۰ .

^{۳۳} . العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۸ .

آنها هم باشد می‌گردد؟

ج : حرمت مسّ کلمات و آیات قرآنی بدون وضو اختصاص به قرآن کریم ندارد ، بلکه شامل همه کلمات و آیات قرآنی می‌شود ، هر چند در کتاب دیگری یا در روزنامه ، مجله ، تابلو و غیر آنها باشد^{۳۴}.

مسّ قرآن و نگاه به آن

س : در حدیث است بی‌وضو دست زدن و لو به یک آیه از قرآن مجید حتی به یک کلمه کلب هم که افتاده باشد یا در روزنامه و امثال آنها باشد حرام است و نظر کردن هم به چند چیز عبادت است من جمله مصحف شریف ، آیا حتی یک کلمه جدا شده از قرآن هم چنین فضیلتی را دارا می‌باشد؟

ج : دست زدن بی‌وضو به یک کلمه و یا حتی یک حرف از قرآن مجید حرام است ولی ثواب و فضیلت نگاه به مصحف ظاهراً شامل یک کلمه و امثال آن نمی‌شود^{۳۵}.

نوشتن آیات قرآنی با دست‌گاہ تحریر بدون وضو

س : آیا کسانی که به وسیله دست‌گاہ تحریر ، اسماء جلاله یا آیات قرآنی و یا نام‌های معصومین علیهم‌السلام را می‌نویسند ، باید در حال نوشتن آنها با وضو باشند؟

^{۳۴} . مقام معظم رهبری ، أجوبة الاستفتائات فارسی مسّ اسماء و آیات الهی ص ۲۹ س ۱۵۴ .

^{۳۵} . آیت الله نوری همدانی ، هزار و یک مسأله فقهی ج ۱ ص ۳۲۲ و ۳۲۳ س ۱۰۸۰ .

ج : این کار مشروط به طهارت نیست ، ولی نوشته‌ها را نباید بدون وضو مس کرد^{۳۶}.

انواع خط‌های قرآنی

☞ فرقی بین انواع خط‌های قرآنی نیست حتی خطوط مهجور که نوشتن با آن اکنون مرسوم نیست مثل خط کوفی ، مس آن بدون وضو حرام است همچنان‌که بین اقسام کتابت (قلم یا چاپ یا حکاکی یا برش یا نوشتن برجسته یا گلدوزی و ...) فرقی نیست^{۳۷}.

مس قرآن به خط بریل توسط نابینایان

س : نابینایان برای خواندن و نوشتن از خط برجسته‌ای معروف به خط بریل که با لمس انگشتان خوانده می‌شود استفاده می‌کنند . آیا بر نابینایان واجب است که هنگام فراگیری قرآن کریم و مس اسماء طاهره که با خط برجسته بریل نوشته شده است ، وضو داشته باشند یا خیر ؟

آیت الله اراکی : مس کتابت خط قرآن بدون وضو جایز نیست و فرقی نیست بین انواع خطوط و همچنین است حکم در اسماء متبرکه^{۳۸}.

مقام معظم رهبری : اگر نقاط برجسته علامت حروف هستند ، حکم آن حروف را ندارند

^{۳۶} . مقام معظم رهبری ، أجوبة الإستفتاءات فارسی مس اسماء و آیات الهی ص ۳۰ س ۱۵۶ .

^{۳۷} . العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۶ . منهاج الصالحین آیات عظام خویی ، تبریزی ، وحیدخراسانی ، سیستانی م ۱۶۴ .

هدایة العباد آیات عظام گلپایگانی و صافی گلپایگانی ج ۱ م ۱۴۹ . تحریر الوسیلة ج ۱ ص ۲۷ م ۱ .

^{۳۸} . استفتاءات از محضر آیت الله اراکی ص ۱۰ و ۱۱ س ۴ .

ولی اگر در نظر عرف آگاه ، به عنوان خط محسوب شوند در مسّ آن‌ها رعایت احتیاط لازم است.^{۳۹}

آیت الله فاضل لنکرانی : در فرض سؤال ، نقطه چین که صدق قرآن بر آن می‌کند و به قصد آیات قرآن تنظیم و تهیّه شده است ، حکم خط قرآن را دارد و مسّ آن بدون وضو جایز نیست.^{۴۰}

س : آیا نابینایان می‌توانند الفاظ جلاله‌ای را که با خط بریل نوشته شده بدون طهارت مس کنند ؟

ج : اگر آن لفظ مشخص و خوانا باشد ، مسّ آن بدون طهارت ، حرام است.^{۴۱}

س : نابینایان جهت خواندن و نوشتن از خط برجسته نابینایی معروف به خط بریل به وسیله لمس کردن انگشتان دست استفاده می‌نمایند ، با توجه به این که این خط قراردادی از شش نقطه تشکیل گردیده است ، اعلام فرمایید نابینایان به هنگام آموزش و قرائت قرآن مجید و نیز دست‌گذاردن به اسماء متبرکه با خط نابینایی ، نیاز به وضو دارند یا خیر ؟

ج : در فرض سؤال برای مسّ آیات قرآن و اسامی پیامبر اکرم و ائمه علیهم‌السلام که به نحو

^{۳۹} . أجوبة الاستفتاءات فارسی مسّ اسماء و آیات الهی ص ۲۹ س ۱۵۱ .

^{۴۰} . جامع المسائل ج ۲ ص ۶۴ س ۱۲۹ .

^{۴۱} . استفتاءات از آیت الله بهجت ج ۱ ص ۱۹۸ س ۷۰۱ .

مذکور نوشته شده ، لازم است با طهارت باشند^{۴۲} .

س : نابینایان برای خواندن از خط برجسته‌ای به نام بریل که با لمس انگشتان خوانده می‌شود ، استمداد می‌گیرند ، می‌دانیم که این خط از نقاط شش گانه تشکیل شده است با توجه به مطلب فوق ، آیا بر نابینایان لازم است در موقع فراگیری قرائت قرآن و در وقت لمس اسامی مقدّسه که با خط برجسته نوشته شده ، وضو داشته باشند ؟

ج : آری باید وضو داشته باشند ، یا از دستکش‌های پلاستیکی نازک استفاده کنند^{۴۳} .

س : آیا بر نابینایان لازم است قبل از دست گذاشتن بر نوشته‌ای ، مطمئن شوند اسامی مقدّسه بر روی آن نوشته نشده است ؟

ج : تحقیق برای آن‌ها لازم نیست^{۴۴} .

مس آیات قرآنی منسوخه

س : آیا مسّ آیه‌ای از قرآن که منسوخ شده است بدون طهارت جایز است یا خیر ؟

ج : آنچه قرآن باشد مسّ آن بی طهارت جایز نیست ، خواه حکم آن منسوخ باشد یا نباشد و قرآن منسوخ التلاوه نداریم و با فرض وجود نیز مسّ آن بی طهارت جایز نیست^{۴۵} .

^{۴۲} . آیت الله گلپایگانی ، مجمع المسائل ج ۴ ص ۲۴ س ۴۴ .

^{۴۳} . آیت الله مکارم شیرازی ، استفتانات جدید ج ۳ ص ۴۷ و ۴۸ س ۱۳۵ .

^{۴۴} . آیت الله مکارم شیرازی ، استفتانات جدید ج ۳ ص ۴۸ س ۱۳۶ .

^{۴۵} . آیت الله گلپایگانی ، مجمع المسائل ج ۱ ص ۸۰ س ۴۸ .

کلماتی مانند شیطان ، کفار و ...

س : آیا مس کردن کلماتی از قرآن مانند ابلیس ، شیطان ، کفار ، ابولهب و ... در صورتی که شخص وضو نداشته باشد ، حرام است ؟

مرحوم امام : جایز نیست^{۴۶}.

آیت الله فاضل لنکرانی : در صورتی که به عنوان قرآن و حکایت از آن باشد ، جایز نیست^{۴۷}.

حرمت مس قرآن مخصوص افراد بالغ

☞ حرمت مس خط قرآن مختص مکلفین است بنابراین جلوگیری و بازداشتن بچه و دیوانه از مس خط قرآن واجب نیست ، ولی اگر مس نمودن آنان بی احترامی و هتک به قرآن باشد^{۴۸} باید از آن جلوگیری کنند^{۴۹}.

دادن قرآن به کودکان

آیات عظام فاضل لنکرانی ، مکارم شیرازی : دادن قرآن به اطفال برای یادگیری و آموزش در فرض عدم هتک ، جایز است هر چند بدانند اطفال بدون وضو آن را مس می کنند .

^{۴۶} . استفتائات مرحوم امام ج ۱ ص ۴۸ س ۸۴ ،

^{۴۷} . جامع المسائل آیت الله فاضل ج ۱ ص ۶۴ س ۱۸۵ .

^{۴۸} . مثل نجس کردن یا پاره کردن یا نشستن روی قرآن .

^{۴۹} . برگرفته از توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۳۱۸ . توضیح المسائل آیات عظام وحید خراسانی ، شاهرودی م ۳۲۴ . العروة الوثقی ج

مردوم اصام : دادن قرآن به اطفال برای آموزش بلکه مطلقاً، در فرض عدم هتک جایز است هر چند بداند اطفال بدون وضو آن را مس می‌کنند، بلکه گرفتن دست اطفال و گذاشتن آن بر خطوط قرآن بنا بر احتیاط واجب جایز نیست.

آیت الله گلپایگانی : دادن قرآن به اطفال به منظور آموزش یا امر آنان به گرفتن یا برداشتن قرآن برای آموزش اشکالی در رجحانش نیست هر چند بداند عادت اطفال این است که بدون وضو آن را مس می‌کنند، بلکه سبب شدن در مس خط قرآن توسط اطفال به گرفتن دست اطفال و گذاشتن آن بر خطوط قرآن یا امر آنان به مس خط قرآن بنا بر احتیاط واجب جایز نیست.

آیت الله خویی : جلوگیری اطفال از مس خط قرآن در فرض عدم هتک، واجب نیست، ولی سبب شدن در مس خط قرآن توسط اطفال بنا بر احتیاط واجب جایز نیست.

آیت الله سیستانی : دادن قرآن به اطفال برای آموزش و مانند آن بی‌اشکال است هر چند بداند اطفال بدون وضو آن را مس می‌کنند، بلکه سبب شدن در مس خط قرآن توسط اطفال در فرض عدم هتک جایز است^{۵۰}.

س : کودکان در منزل اقدام به باز نمودن قرآن می‌نمایند در حالی که وضو ندارند. آیا بر ولی آنها واجب است آنان را از لمس نوشته‌های قرآن منع نماید؟

ج : بر ولی، منع بچه نابالغ از لمس نوشته‌های قرآن بدون وضو واجب نیست، بلکه واجب

^{۵۰}. العروة الوثقی ج ۱ باب فی غایات الوضوء م ۱۵.

است از هتک قرآن منع و جلوگیری نماید^{۵۱}.

س : مسّ قرآن توسط دانش آموزانی که در کلاس‌های قرآن در مدرسه شرکت می‌کنند ،

اما وضوی آنان تمام شرایط را دارا نیست چه حکمی دارد و وظیفه مربّی آنان چیست ؟

آیت الله فاضل لنکرانی : فی نفسه^{۵۲} ، اشکالی ندارد ، ولی اگر عرفاً بی‌احترامی تلقّی

شود مربّی آنان باید دستور رعایت کردن یا وضو گرفتن را بدهد و اگر مس کردن آنان

هتک باشد ، لازم است آن‌ها را از مس کردن منع کند^{۵۳}.

آیت الله مکارم شیرازی : وظیفه مربّی ارشاد آنهاست ، ولی این امر مانع از شرکت

در کلاس قرآن نمی‌شود^{۵۴}.

آیت الله تبریزی : مسّ قرآن برای افراد نابالغ ولو وضوی آنان باطل باشد مانعی ندارد و

مربّی قرآن به آن‌ها یاد بدهد که با وضوی صحیح قرآن را لمس کنند^{۵۵}.

آیت الله بهجت : اگر مکلف و بالغ باشند ، باید با وضوی صحیح مس کنند^{۵۶}.

حل کردن نوشته‌های قرآنی در آب

س : چند ورق قرآن و اسم الله ریخته شده در یک ظرف آب و جوهر قرآن نوشته شده

۵۱ . آیت الله تبریزی ، صراط النجاة ج ۹ ص ۵۸ س ۱۳۶ .

۵۲ . به خودی خود .

۵۳ . جامع المسائل ج ۱ ص ۶۵ س ۱۸۹ .

۵۴ . استفتانات جدید ج ۲ ص ۵۱ س ۷۱ .

۵۵ . استفتانات جدید ج ۱ ص ۴۴۰ س ۱۹۱۹ .

۵۶ . استفتانات ج ۱ ص ۱۹۸ س ۶۹۹ .

در آب ظرف حل شده ، آیا دست زدن بدون وضو به آب ظرف ، حرام است یا نه و آیا نوشتن الله روی دست شخص بدون وضو جایز است ؟

ج : دست بی وضو زدن به آن آب اشکال ندارد ، ولی نوشتن کلمه الله به بدن شخص بی وضو اشکال دارد ^{۵۷} .

پاسخ به یک شبهه

س : به موجب فتاوی کلبیه علمای اعلام و آیات عظام لمس و تماس بدن با خط قرآن برای کسی که وضو نداشته باشد حرام است .

آیا این فتوا بین مؤمنین و قرآن فاصله ایجاد نمی کند ؟

آیا بنده مؤمن متعبّد تارک الکبایر به علّت نداشتن وضو از لمس قرآن ممنوع است در حالی که بنده عاصی به علّت داشتن وضو می تواند قرآن را لمس کند ؟

آیا وضو ، بنده عاصی را جزء مطهّرون و مؤمن را خارج از آن قرار می دهد ؟

ج : دست زدن به جلد و کاغذ قرآن برای کسانی که وضو ندارند اشکالی ندارد ، فقط دست روی خط قرآن نباید بگذارند . خواندن قرآن نیز با وضو و بی وضو هر دو ثواب دارد ، هر چند با وضو بهتر است ، بچه ها را نیز نباید از دست زدن به قرآن نهی کرد ، بلکه باید آن ها را به قرآن آشنا کنید حتّی اگر دست روی خطوط قرآن بگذارند برای بچه های نابالغ اشکالی ندارد ، امّا باید به آن ها توجّه داد که احترام قرآن را حفظ کنند ^{۵۸} .

^{۵۷} . آیت الله صافی گلپایگانی ، جامع الاحکام ج ۱ ص ۲۶ س ۵۶ .

^{۵۸} . آیت الله مکارم شیرازی ، استفتانات جدید ج ۲ ص ۵۱ و ۵۲ س ۷۳ .

کفن و آیات قرآنی

س : کفن‌هایی که به آن‌ها آیات قرآن نوشته ، اغلب می‌گویند که نباید به بدن میت پوشید و باید همان طور زیر سر میت گذاشت و یا آن که روی میت کشیده شود و عده دیگر می‌گویند اول کفن سفید که آیات قرآنی ندارد و بعد کفنی که آیات قرآن دارد پوشیده شود . حال اگر چلوار^{۵۹} یافت نشود آیا به تنهایی ممکن است کفن نوشته به

آیات را بر میت پوشید یا خیر ؟ و با این وصف بی‌احترامی به آیات قرآن نمی‌شود ؟

ج : احتیاطاً باید به طوری کفن‌های نوشته شده با دعا و آیات قرآن به بدن میت پوشانده شود که یقین به نجس شدن آن‌ها حاصل نشود بلکه در معرض نجس شدن هم نباشد ، به این نحو که وقتی میت ، در قبر قرار می‌گیرد نوشته طرف چپش باشد^{۶۰}.

س : جملاتی از قرآن مجید و ادعیه که بر کفن می‌نویسند (گرچه شسته شود ولی آثارش بماند) اشکال دارد یا نه ؟

ج : مانعی ندارد ولی مراعات کنند که زیر بدن میت واقع نشود^{۶۱}.

وصیت به دفن قرآن با میت

س : شخصی وصیت کرده که قرآن او را به قصد تبرک همراه او در قبر بگذارند ، آیا چنین وصیتی صحیح و لازم‌العمل است ؟

^{۵۹} . یک نوع پارچه کتان .

^{۶۰} . آیت الله گلپایگانی ، مجمع المسائل ج ۱ ص ۹۳ فصل کفن میت س ۳۷ .

^{۶۱} . آیت الله گلپایگانی ، مجمع المسائل ج ۱ ص ۹۳ فصل کفن میت س ۳۹ .

ج : بله چنانچه قرآن قیمتی نبوده و زائد بر ثلث نباشد یا اگر زائد است ورثه اجازه دهند وصیت ، صحیح و لازم العمل است ، ولی قرآن را طوری در قبر بگذارند که آلوده و هتک نشود^{۶۲}.

س : آیا گذاشتن قرآن در قبر همراه میّت با عقیده پاک (ولو وصیت خود او باشد) جایز است یا نه ؟

ج : اگر طوری است که از آلوده شدن به رطوبات ، محفوظ باشد و هتک نباشد به قصد تبرّک مانعی ندارد^{۶۳}.

اصلاح غلط‌های چاپی قرآن یا کتب ادعیه

س : آیا اصلاح غلط‌های چاپی کلمات ، حرکات ، یا رسم الخطّ کتاب‌های قرآن یا دعاء که ملک غیر یا وقفی است جایز است ؟

آیت الله مکارم شیرازی : در قرآن‌های وقفی اشکال ندارد ولی در ملک غیر ، از او اجازه بگیرید .

مقام معظم رهبری : تصرف در ملک غیر یا وقف ، جایز نیست مگر با مجوّز شرعی .

آیت الله صافی گلپایگانی : اگر ملک غیر باشد و نداند که مالک راضی است یا نه ، جایز نیست و اگر وقفی باشد با اجازه متولّی منصوص و در صورت نداشتن متولّی با اذن مجتهد اشکال ندارد .

^{۶۲} . آیت الله فاضل لنکرانی ، جامع المسائل ج ۲ ص ۹۳ س ۲۳۳ .

^{۶۳} . آیت الله گلپایگانی ، مجمع المسائل ج ۱ دفن میت ص ۹۷ س ۵۹ .

آیت الله سیستانی : جایز نیست .

آیت الله بهجت : بدون اجازه جایز نیست^{۶۴} .

قبول کردن هدایای سلاطین

س : آیا قبول هدایا از قبیل قرآن از حکام و سلاطین جائز است یا خیر ؟

آیت الله مکارم شیرازی : هرگاه به طور عمومی باشد مانند ایام حج و مفسده خاصی

برای آن مترتب نگردد اشکال ندارد .

آیت الله فاضل لنکرانی : قرآن مانعی ندارد .

آیت الله تبریزی : فی نفسه^{۶۵} مانع ندارد^{۶۶} .

استفاده از قرآن در جا کلیدی ها و آینه خودروها

س : قرآنهایی که به گونه زیبایی در جا کلیدی یا زیر آینه خودروها جاسازی می کنند

جایز است ؟

ج : در صورتی که شئون قرآنی حفظ شود ، برای حرز قرار دادن و تبرک ، مانعی

ندارد^{۶۷} .

بلعیدن قرآن توسط حیوان

س : اگر حیوان حلال گوشتی صفحه ای از قرآن را بلعد ، وظیفه صاحب آن چیست ؟ آیا

^{۶۴} . استفتاء خصوصی کتبی از مراجع معظم تقلید .

^{۶۵} . به خودی خود و با صرف نظر از عناوین دیگر .

^{۶۶} . استفتانات قرآنی ص ۱۲۵ س ۶۶ .

^{۶۷} . آیت الله تبریزی ، استفتانات جدید ج ۱ ص ۴۴۱ س ۱۹۲۶ .

ذبح آن واجب است ؟

آیت الله مکارم شیرازی : اگر طوری جویده باشد که صورت قرآن کاملاً محو شده است و وظیفه‌ای ندارد ، ولی اگر اوراق قرآن به حال خود باقی است ، باید وقتی که از شکم او بیرون آمد آن را تمیز کنند ، ولی ذبح آن حیوان واجب نیست .

آیت الله تبریزی : اگر بعد از هضم صفحات قرآن بفهمد ، وظیفه‌ای ندارد و اگر قبل از آن بفهمد ، سزاوار است حیوان را ذبح کند و صفحات قرآن را بیرون آورد .

آیت الله فاضل لنکرانی : چنانچه بعد از هضم شدن صفحات قرآن متوجه شود ، وظیفه‌ای ندارد ، ولی اگر قبل از آن متوجه شود ، بهتر است حیوان را ذبح و صفحات را بیرون آورد که مبادا هتک شود^{۶۸} .

ریزه‌های پاک شده توسط تخته پاک کن

س : آیات قرآن که برای آموزش روی تخته سیاه نوشته می‌شوند ، با تخته پاک کن پاک می‌کنند که ریزه‌های آن پایین می‌افتد ، آیا احترام و تقدیس آن ریزه‌ها الزامی است ؟

ج : آنچه از اسماء الله تعالی و اسماء معصومین علیهم‌السلام و قرآن که به همان قصد نوشته می‌شود ، احترام آن‌ها واجب است ، ولی ریزه‌های پاک شده از تخته ، احترام آن لازم نیست^{۶۹} .

^{۶۸} . استفتانات جدید آیت الله مکارم ج ۲ ص ۵۱ س ۷۰ . استفتانات جدید آیت الله تبریزی ج ۱ ص ۴۴۶ س ۱۹۵۸ . استفتانات قرآنی

ص ۱۰۵ و ۱۰۶ س ۳۰ .

^{۶۹} . آیت الله تبریزی ، استفتانات جدید ج ۱ ص ۴۵۱ و ۴۵۲ س ۱۹۹۲ .

مکتب‌الاحکام الاسلامی

س : برای تعلیم قرآن در تخته سیاه ، آیه‌های قرآن نوشته می‌شود و سپس آن را پاک می‌کنند و گچ‌هایی که با آن‌ها قرآن نوشته شده بود می‌ریزد ، آیا می‌توانند آن‌ها را به زمین نجس بریزند و یا بدون وضو آن‌ها را مس نمایند یا نه ؟

ج : در فرض سؤال حرمت ریختن بر زمین نجس و حرمت مس آن بدون طهارت معلوم نیست .^{۷۰}

تخریب بناهای منقش به آیات قرآن

س : برای بازسازی ، از بین بردن بناهایی که آیه قرآن بر آن‌ها نوشته شده ، چه حکمی دارد ؟ و با خاک آن ساختمان‌ها چگونه باید عمل کرد ؟

ج : تخریب چنین اُبْنیه‌ای مانعی ندارد و خاک و باقیمانده آن را باید دفن کنند یا در آبی بریزند که حل شود .^{۷۱}

نماز خواندن بر سجاده یا روزنامه

س : نماز خواندن بر سجاده یا قالیچه‌هایی که بر آن‌ها آیات قرآن نوشته شده است چه صورتی دارد ، در حالی که در موقع نشستن و به سجده رفتن ، آیات قرآن زیر پا قرار می‌گیرند ؟

آیت الله فاضل لنکرانی : اگر شخص متوجه است و از روی بی‌اعتنایی آن را زیر پا قرار می‌دهد ، هتک حرمت قرآن است و جایز نیست ، علاوه بر این نماز هم اشکال

^{۷۰} . آیت الله گلپایگانی ، مجمع المسائل ج ۴ ص ۲۵ س ۴۵ .

^{۷۱} . آیت الله تبریزی ، استفتانات جدید ج ۱ ص ۴۴۱ س ۱۹۲۹ .

دارد.^{۷۲}

آیت الله تبریزی : قرار دادن آیات در زیر پا مصداق هتک قرآن است و حرام می‌باشد و اگر این هتک هنگام سجود واقع شود ، نماز وی با هتک قرآن است و اشکال دارد.^{۷۳}

س : در روزهای جمعه و در صف جماعت دیده می‌شود که بعضی از برادرها روزنامه می‌آورند و روی آن می‌نشینند و نماز می‌خوانند و مسلماً در روزنامه ، آیات قرآن یا اسم خدا یا کلمه الله یا اسم‌ائمه علیهم‌السلام می‌باشد . آیا نماز صحیح است یا خیر؟

ج : تا یقین به هتک و بی‌احترامی نداشته باشند ، نمازشان اشکال ندارد و بر دیگران لازم نیست به آنها بگویند.^{۷۴}

نجس کردن خط و ورق قرآن

آیات عظام : امام ، اراکس ، گلپایگانی ، شاهرودی ، صافی‌گلپایگانی ، مکارم شیرازی ، نوری همدانی ، بهجت ، فاضل لنکرانی : نجس کردن خط و ورق قرآن حرام است و اگر نجس شود باید فوراً آن را آب بکشند .

آیات عظام سیستانی ، خوبی ، تبریزی ، وحید خراسانی ، شبیری زنجانی : نجس کردن خط و ورق قرآن در صورتی که مستلزم هتک و توهین باشد حرام است و اگر نجس شود باید فوراً آن را آب بکشند همچنین در غیر فرض هتک نیز بنابر احتیاط واجب نجس کردن

^{۷۲} . جامع المسائل ج ۱ ص ۸۵ س ۲۷۰ .

^{۷۳} . استفتانات جدید ج ۱ ص ۴۴۳ س ۱۹۴۲ .

^{۷۴} . استفتانات امام ج ۱ ص ۲۷۱ و ۲۷۲ س ۴۵۴ .

آن حرام و آب کشیدن آن واجب است.^{۷۵}

نجس شدن جلد قرآن

آیات عظام : امام ، اراکس ، گلپایگانی ، صافس گلپایگانی ، مکارم شیرازی ، نورس همدانی ، سید محمد شاهرودی ، سیستانی ، خوئیس ، تبریزی ، وحید خراسانی ، شبیری زنجانی ، بهجت : اگر جلد قرآن نجس شود در صورتی که بی احترامی به قرآن باشد باید آن را آب بکشند .

آیت الله فاضل لنکرانی : اگر جلد قرآن نجس شود باید آن را آب بکشند (فرقی ندارد بی احترامی به قرآن شمرده شود یا نشود)^{۷۶}.

گذاشتن قرآن روی عین نجس

آیات عظام : امام ، اراکس ، گلپایگانی ، بهجت ، صافس گلپایگانی ، نورس همدانی : گذاشتن قرآن روی عین نجس^{۷۷} ، اگر چه آن عین نجس خشک باشد حرام است و برداشتن قرآن از روی آن واجب می باشد .

آیات عظام سیستانی ، خوئیس ، تبریزی ، فاضل لنکرانی ، مکارم شیرازی ، وحید خراسانی ، شبیری زنجانی ، شاهرودی : گذاشتن قرآن روی عین نجسی که خشک است در صورتی که موجب هتک و بی احترامی باشد حرام است و برداشتن قرآن از روی آن

^{۷۵} . برگرفته از توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۱۳۵ . توضیح المسائل آیات عظام وحید خراسانی ، شاهرودی م ۱۳۶ .

^{۷۶} . توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۱۳۶ . توضیح المسائل آیات عظام وحید خراسانی ، شاهرودی م ۱۳۷ . العروة الوثقی ج ۱ فصل احکام النجاسات م ۲۱ .

^{۷۷} . مثل خون یا چرمی که از پوست مردار تهیه شده است .

واجب می باشد^{۷۸}.

نوشتن قرآن با مرکب نجس

آیات عظام : امام ، فاضل لنکرانی ، اراکس ، گلپایگانی ، شاهرودی ، صافی گلپایگانی ، مکارم شیرازی ، بهجت ، نورمحمدانی : نوشتن قرآن با مرکب نجس ، اگر چه یک حرف آن باشد حرام است و اگر نوشته شود باید آن را به وسیله آب یا غیر آن محو کنند به طوری که عین مرکب نجس از بین برود .

آیات عظام سیستانی ، خوئی ، تبریزی ، وحید خراسانی ، شبیری زنجانی : نوشتن قرآن با مرکب نجس اگر چه یک حرف آن باشد حکم نجس کردن آن را دارد یعنی در صورتی که مستلزم هتک و بی احترامی باشد حرام است و اگر نوشته شود باید آن را به وسیله آب یا غیر آن محو کنند به طوری که عین مرکب نجس از بین برود^{۷۹}.

قلم مو از جنس موی خوک

س : با توجه به این که در نقاشی و نقشه کشی از قلم مو استفاده می شود و نوع خوب و مرغوب آن غالباً از موی خوک ساخته شده و از کشورهای غیراسلامی وارد و در دسترس همگان به خصوص مراکز تبلیغی و فرهنگی قرار می گیرد ، استفاده از این قلم موها چه حکمی دارد ؟ نوشتن آیات قرآنی و احادیث شریف با آنها چه حکمی دارد ؟

^{۷۸} . برگرفته از توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۱۳۷ . توضیح المسائل آیات عظام وحید خراسانی ، شاهرودی م ۱۳۸ .

^{۷۹} . برگرفته از توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۱۳۸ . توضیح المسائل آیات عظام وحید خراسانی ، شاهرودی م ۱۳۹ . تحریر الوسیلة ج

۱ فی احکام النجاسات ص ۱۰۸ م ۵ . وسیلة النجاة ج ۱ ص ۱۵۲ م ۵۴۱ . هداية العباد ج ۱ م ۵۶۲ .

ج : موی خوک نجس است و استفاده از آن در اموری که مشروط به طهارت است ، جایز نیست ف ولی استفاده از آن در امری که مشروط به طهارت نیست ، اشکال ندارد و اگر معلوم نباشد که قلم مو از موی خوک ساخته شده است یا خیر ، استفاده از آن حتی در اموری هم که مشروط به طهارت است ، اشکال ندارد^{۸۰}.

وجوب کفایی تطهیر قرآن

آیات عظام : سیستانی ، خویس ، اراکس ، گلپایگانی ، فاضل لنکرانی : پاک کردن ورق قرآن فقط وظیفه کسی که آن را نجس کرده نیست ، بلکه اگر دیگران هم باخبر شوند وظیفه همه است که آن را پاک کنند و وجوب کفایی دارد ، یعنی اگر یکی این وظیفه را انجام دهد از دیگران ساقط می شود .

اصام : پاک کردن ورق قرآن فقط وظیفه کسی که آن را نجس کرده نیست بلکه اگر دیگران هم باخبر شوند وظیفه همه است که آن را پاک کنند و وجوب کفایی دارد یعنی اگر یکی این وظیفه را انجام دهد از دیگران ساقط می شود و برای حاکم شرع جایز است فرد نجس کننده را الزام نموده و مال او را صرف تطهیر قرآن نماید .

اجازه از مالک در تطهیر قرآن

آیات عظام : سیستانی ، گلپایگانی : اگر قرآنی که نجس شده ملک دیگری باشد در جواز تطهیر آن بدون اذن مالک آن اشکال است مگر آن که ترک تطهیر هتک و توهین به

^{۸۰} . مقام معظم رهبری ، أجوبة الاستفتائات عربی ج ۱ النجاسات و احکامها ص ۸۰ س ۲۸۳ . أجوبة الاستفتائات فارسی احکام

قرآن کریم باشد و اجازه گرفتن از مالک آن ممکن نباشد یا مالک آن از اجازه دادن امتناع ورزد و خود نیز آن را تطهیر ننماید .

آیات عظام : فاضل لنکرانی ، اراکس ، خویش : اگر قرآنی که نجس شده ملک دیگری باشد در جواز تطهیر آن بدون اذن مالک آن اشکال است مگر آن که ترک تطهیر هتک و توهین به قرآن کریم باشد و اجازه گرفتن از مالک آن ممکن نباشد که در این حال تطهیر واجب است .

اهام : اگر قرآنی که نجس شده ملک دیگری باشد در صورتی که مالک ، خود اقدام به تطهیر نماید تصرف دیگری در قرآن برای تطهیر بدون اذن از مالک آن جایز نیست و اگر مالک آن از تطهیر امتناع ورزد تطهیر قرآن بر دیگران واجب است .

آیت الله مکارم شیرازی : اگر قرآنی که نجس شده ملک دیگری باشد ، تطهیر آن بدون اذن مالک آن جایز نیست مگر آن که ترک تطهیر ، هتک و توهین به قرآن کریم باشد و اجازه گرفتن از مالک آن ممکن نباشد که در این حال تطهیر واجب است ^{۸۱} .

ضامن بودن نقصان قیمت قرآن

آیات عظام : اهام ، اراکس : اگر فردی قرآنی را که ملک دیگری است نجس نماید نقصان قیمتی را که در اثر تطهیر در آن قرآن حاصل می شود ضامن است .

آیات عظام : سیستانی ، خویش ، گلپایگانی ، مکارم شیرازی : اگر فردی قرآنی را که

^{۸۱} . برگرفته از عروة الوثقی ج ۱ فصل احکام النجاسات م ۲۹

مکتب الاعلام الاسلامی

ملک دیگری است نجس نماید نقصان قیمتی را که در اثر نجس شدن آن حاصل می گردد ضامن است ^{۸۲}.

دادن قرآن کریم به کافر

آیات عظام : امام ، بهجت ، نورس همدانی : دادن قرآن به کافر بنا بر احتیاط واجب ، حرام است و گرفتن قرآن از او در صورت امکان بنا بر احتیاط واجب ، لازم است .

آیت الله فاضل لنکرانی : دادن قرآن به کافر حرام است و گرفتن قرآن از او در صورت امکان واجب است ، ولی چنان چه مقصود از دادن قرآن و یا داشتن قرآن تحقیق و مطالعه در دین باشد و نیز انسان بداند که کافری که محکوم به نجاست است با دست تر قرآن را لمس نمی کند اشکالی ندارد .

آیات عظام : خوئیس ، تبریزی ، سیستانی ، وحید خراسانی ، شبیری زنجانی ، شاهرودی : دادن قرآن به کافر اگر موجب هتک و بی احترامی به قرآن باشد حرام و گرفتن قرآن از او واجب است .

آیت الله صافی گلپایگانی : دادن قرآن به کافر اگر هتک و توهین به قرآن شمرده شود یا در معرض هتک باشد حرام است و گرفتن قرآن از او واجب است .

آیت الله مکارم شیرازی : دادن قرآن به دست کافر اگر موجب هتک و بی احترامی به قرآن باشد حرام است و اگر امید هدایت او برود یا برای تبلیغ اسلام باشد جایز بلکه

^{۸۲} . العروة الوثقی ج ۱ فصل احکام النجاسات م ۲۷ .

گاهی واجب است^{۸۳}.

س : هدیه دادن قرآن به یک مسیحی چه حکمی دارد ، اگر شخصی چنین هدیه‌ای داده باشد ، آیا باید پس بگیرد ؟

ج : در صورتی که امید هدایت او به وسیله آن باشد اشکالی ندارد ، در غیر این صورت اشکال دارد^{۸۴}.

س : آیا به خاطر تبلیغ ، قرآن مجید و کتاب یا مقالاتی که در آن آیات قرآنی درج شده‌اند و یا ترجمه آیات قرآنی را به دست غیر مسلمان می‌توان داد ؟

ج : در صورتی که احتمال حصول اثر تبلیغی باشد ، اشکالی ندارد^{۸۵}.

س : آیا دادن دیسکت‌های رایانه که در آن‌ها قرآن کریم به طور کامل ضبط شده به دست کافر برای غیر ارشاد و هدایت جایز است ، با توجه به این که کافر قادر است از آن نسخه برداری نماید به گونه‌ای که صفحات قرآن کریم در اختیارش قرار می‌گیرد ؟

ج : جایز نیست زمانی که احتمال دهد او حرمت قرآن را مراعات نمی‌کند^{۸۶}.

س : این که گرفتن قرآن از کافر واجب است ، آیا با پول یا به نحو دیگر باید از کافر گرفت ؟

^{۸۳} . توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۱۳۹ . توضیح المسائل آیات عظام وحید خراسانی ، شاهرودی م ۱۴۰ .

^{۸۴} . آیت الله مکارم شیرازی ، استفتانات جدید ج ۳ ص ۶۱۴ س ۱۷۶۶ .

^{۸۵} . آیت الله گلپایگانی ، مجمع المسائل ج ۴ ص ۲۳ س ۴۰ .

^{۸۶} . آیت الله تبریزی ، صراط النجاة ج ۲ ص ۵۸۹ س ۱۹۵۷ .

ج : به هر نحوی ممکن است که گرفتن آن هم وهن به مذهب نشود مانعی ندارد.^{۸۷}

فروش قرآن به کافر

☞ فروش قرآن به کافر بنا بر احتیاط واجب صحیح نیست و دادن قرآن به کافر اگر هتک و توهین به قرآن شمرده شود یا در معرض هتک باشد حرام است ، اما اگر دادن قرآن به کافر مثلاً برای ارشاد و هدایت او باشد اشکال ندارد.^{۸۸}

س : آیا فروش قرآن به کفار و اهل کتاب جایز است ؟ به خصوص اگر بدانیم آنان قصد توهین به قرآن را ندارند ، بلکه جهت مطالعه آن را تهیه می کنند .

آیت الله فاضل لنکرانی : بنا بر احتیاط ، فروش قرآن به غیر مسلمان جایز نیست . بلی اگر امید آن می رود که اگر قرآن را در اختیار آنها قرار دهد هدایت و ارشاد می شوند و در عین حال اطمینان دارد که نسبت به قرآن هتکی صورت نمی گیرد ، این عمل مانعی ندارد.^{۸۹}

آیت الله تبریزی : بنا بر احتیاط ، فروش قرآن به غیر مسلمان جایز نیست و معامله آن باطل است ، البته قرار دادن قرآن در دسترس کافر به قصد هدایت و ارشاد وی با اطمینان

^{۸۷} . آیت الله تبریزی ، استفتانات جدید ج ۱ ص ۴۳۹ س ۱۹۱۴ .

^{۸۸} . برگرفته از منهاج الصالحین آیت الله سیستانی ج ۲ م ۱۶ . منهاج الصالحین آیات عظام خویی ، تبریزی ج ۲ م ۱۴ . منهاج

الصالحین آیت الله وحید خراسانی ج ۳ م ۱۴ .

^{۸۹} . جامع المسائل ج ۱ ص ۵۹۱ س ۲۲۱۳ .

به این جهت که کتاب مجید مورد هتک قرار نمی‌گیرد، مانعی ندارد.^{۹۰}

س : دادن قرآن به کافر که حرام است شامل فروش هم می‌شود که قرآن را به کافر می‌فروشد و یا کسی قرآن به او تحفه می‌دهد یا در مقابل چیزی مصالحه می‌کند ؟

ج : فرقی نیست^{۹۱} .

همراه داشتن قرآن در توالی

س : همراه داشتن قرآن یا قسمتی از آن در توالی چه حکمی دارد ؟

ج : همراه داشتن قرآن مانعی ندارد، لکن بهتر است که همراه نداشته باشد^{۹۲} .

افتادن اشیاء محترمه در دستشویی

آیات عظام : امام ، گلپایگانی ، صاف گلپایگانی ، نورس همدانی ، سیستانی ، خوئی ، تبریزی ، وحید خراسانی ، شبیری زنجانی : اگر ورق قرآن یا چیزی که احترام آن لازم است مثل کاغذی که اسم خداوند متعال یا پیامبر صلی الله علیه و آله یا یکی از معصومین علیهم السلام بر آن نوشته شده ، در مستراح بیفتد بیرون آوردن و آب کشیدن آن اگر چه خرج داشته باشد واجب است و اگر بیرون آوردن آن ممکن نباشد باید^{۹۳} به آن مستراح نرود تا یقین کنند

^{۹۰} . استفتائات جدید ج ۱ ص ۴۴۳ و ۴۴۴ س ۱۹۴۳ .

^{۹۱} . آیت الله تبریزی ، استفتائات جدید ج ۱ ص ۴۵۱ س ۱۹۹۱ .

^{۹۲} . آیات عظام فاضل لنکرانی ، تبریزی ، مکارم شیرازی : برگرفته از استفتائات قرآنی ص ۱۲۷ س ۶۹ ، استفتائات جدید آیت الله تبریزی ج ۱ ص ۴۴۱ س ۱۹۲۷ .

^{۹۳} . در فرضی که بیرون آوردن ورق قرآن ممکن نیست آیت الله گلپایگانی در رساله فارسی فتوی و در تعلیقه عروة الوثقی احتیاط واجب دارند که به آن دستشویی نرود .

آن ورق پوسیده است .

و همچنین اگر تربت امام حسین علیه السلام در مستراح بیفتد و بیرون آوردن آن ممکن نباشد باید تا وقتی که یقین نکرده‌اند به کلی از بین رفته به آن مستراح نروند .

آیات عظام فاضل لنکرانی ، اراکس ، سید محمد شاهرودی ، مکارم شیرازی : اگر ورق قرآن یا چیزی که احترام آن لازم است مثل کاغذی که اسم خداوند متعال یا پیامبر صلی الله علیه و آله یا یکی از معصومین علیهم السلام بر آن نوشته شده ، در مستراح بیفتد بیرون آوردن و آب کشیدن آن اگر چه خرج داشته باشد واجب است و اگر بیرون آوردن آن ممکن نباشد بنا بر احتیاط واجب به آن مستراح نروند تا یقین کنند آن ورق پوسیده است .

و همچنین اگر تربت امام حسین علیه السلام در مستراح بیفتد و بیرون آوردن آن ممکن نباشد بنا بر احتیاط واجب تا وقتی که یقین نکرده‌اند که به کلی از بین رفته به آن مستراح نروند^{۹۴} .

آیت الله بهجت : اگر ورق قرآن یا چیزی که احترام آن لازم است مثل کاغذی که اسم خدا یا پیغمبر صلی الله علیه و آله یا امام علیه السلام بر آن نوشته شده ، در مستراح بیفتد بیرون آوردن و آب کشیدن آن اگر چه خرج داشته باشد بر کسی که آن را انداخته واجب است و اگر او این کار را نکرد یا نتوانست انجام دهد بر دیگران واجب می‌شود و خرج آن از بیت المال داده می‌شود و اگر بیرون آوردن آن ممکن نباشد کسانی که مطلع هستند نباید به آن مستراح

^{۹۴} . مستفاد از توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۱۴۰ . توضیح المسائل آیات وحید خراسانی ، شاهرودی م ۱۴۱ .

بروند تا یقین کنند آن ورق پوسیده شده است ، ولی وجوب اعلام محل تأمل است .
و همچنین اگر تربت در مستراح بیفتد و بیرون آوردن آن ممکن نباشد تا وقتی یقین
نکرده‌اند که کاملاً از بین رفته ، نباید به آن مستراح بروند ^{۹۵}.

افتادن نوار یا سی دی قرآنی در توالت

س : اگر CD یا نوار قرآن یا حدیث در چاه توالت بیفتد خارج کردن آن لازم است ؟
آیت الله مکارم شیرازی : حتی الامکان آن را خارج کنند .
آیت الله صافی گلپایگانی : بلی لازم است هر چند کلمات در CD مشخص نیست
ولی در نظر عرف توهین صدق می کند .
آیت الله سیستانی : اگر هتک محسوب شود لازم است .
مقام معظم رهبری : لازم نیست .
آیت الله بهجت : لازم نیست ولی بهتر است ^{۹۶}.

س : نوارهایی که آیات قرآن در آنها ضبط شده اگر احیاناً مورد حریق قرار بگیرد یا در
بالوعه (فاضلاب) بیفتد حفظ آن از سوختن و خارج کردن آن از بالوعه لازم است یا نه ؟
ج : بعید نیست که چون در نظر عرف توهین محسوب می شود حفظ آن از سوختن و
خارج کردن از بالوعه لازم باشد ^{۹۷}.

^{۹۵} . توضیح المسائل آیت الله بهجت احکام نجاسات م ۱۴۱ .

^{۹۶} . استفتاء خصوصی کتبی از مراجع معظم تقلید .

^{۹۷} . آیت الله صافی گلپایگانی ، جامع الاحکام ج ۱ ص ۲۷ س ۶۵ .

بودن قرآن در پشت سر نمازگزار

س : . . . با بودن قرآن خلف مصلی^{۹۸}، صلاة^{۹۹} چه حکمی دارد؟^{۱۰۰}

ج : . . . بودن قرآن در خلف مصلی هتک محسوب نیست مگر آن که از باب بی‌اعتنایی باشد و اما با فرض شک، پس مانعی ندارد.^{۱۰۱}

دراز کردن پا به سمت قرآن

س : آیا خوابیدن به شکلی که دو قدم پا به طرف کتابخانه‌ای دراز باشد که در آن قرآن کریم یا کتاب‌های دارای آیات قرآنی قرار دارد جایز است؟

جواب از آیت الله تبریزی : اگر وهن قرآن نزد عرف شمرده شود اشکال دارد.^{۱۰۲}

سؤال : آیا دراز کردن پاها در حال تلاوت قرآن کریم موجب بی‌حرمتی است؟

جواب از آیت الله مکارم شیرازی : در صورتی که قصد بی‌احترامی نداشته باشد حرام نیست، ولی در هر حال در غیر صورت ضرورت بهتر است این کار را ترک کند.^{۱۰۳}

قرار دادن اشیاء روی قرآن

س : آیا جلد کردن قرآن و یا قرار دادن چیزی روی قرآن اگر به قصد بی‌احترامی نباشد

^{۹۸} . پشت سر نمازگزار .

^{۹۹} . صلاة : نماز .

^{۱۰۰} . با بودن قرآن پشت سر نمازگزار ، نماز چه حکمی دارد ؟

^{۱۰۱} . سؤال و جواب استفتائات و آراء آیت الله حاج سید محمد کاظم طباطبایی یزدی ص ۴۰ س ۵۹ .

^{۱۰۲} . صراط النجاة ج ۶ ص ۳۸۸ س ۱۳۸۹

^{۱۰۳} . استفتائات جدید ج ۱ ص ۵۰۵ س ۱۶۴۸ .

جایز است ؟

ج : جلد درست کردن برای قرآن مانعی ندارد و گذاشتن چیزی روی قرآن که وهن به قرآن حساب شود جایز نیست ، چه قصد هتک داشته باشد یا نداشته باشد^{۱۰۴}.

زیر دست و پا افتادن ترجمه قرآن

س : اگر روی ورقه‌ای ترجمه آیه‌ای از قرآن نوشته باشد و در آخر ترجمه این‌طور نوشته باشد : قرآن کریم .

یعنی می‌خواهد به مردم بفهماند که این مطلب فارسی در قرآن کریم است . زیر دست و پا افتادن این ورقه چه صورتی دارد ؟

و همچنین بسمه تعالی یا بسم ربّ شهداء ؟

ج : زیر دست و پا انداختن آن‌ها بی‌حرمتی و حرام است^{۱۰۵}.

افتادن قرآن از دست انسان

س : اگر به صورت غیر عمد قرآن از دست انسان به زمین بیفتد وظیفه چیست و آیا کفاره لازم است ؟

ج : کفاره ندارد ولی فوراً بردارد و احترام کند^{۱۰۶}.

س : اگر ناگهان قرآن به زمین بیفتد آیا کفاره دارد ؟

^{۱۰۴} . آیت الله تبریزی ، استفتائات جدید ج ۱ ص ۴۵۱ س ۱۹۹۰ .

^{۱۰۵} . آیت الله گلپایگانی ، مجمع المسائل ج ۱ حکم اسامی و اسماء مقدسه ص ۸۰ س ۵۰ .

^{۱۰۶} . آیت الله مکارم شیرازی ، استفتائات جدید ج ۱ ص ۵۲۱ س ۱۷۱۰ .

ج : در فرض مزبور کفاره‌ای لازم نیست ^{۱۰۷}.

ادامه مطلب در پیام دین با عنوان احکام قرآن جلد ۲

تذکر :

منابع تفصیلی احکام قرآن جلد اول در انتهای احکام قرآن جلد دوم ذکر گردیده است .

پیام دین

موضوع : احکام قرآن ج ۱
 تاریخ تألیف : مرداد ۱۳۸۹
 تاریخ بازبینی : تیرماه ۱۳۹۶ + ویرایش
 مدیر مسئول : علی صادقی موحد
 صاحب امتیاز : احمد سعید کریمی
 طرح جلد : مجید علی پور

فهرست

۱۸	حل کردن نوشته‌های قرآنی در آب	۱	احترام قرآن
۱۹	پاسخ به یک شبهه	۲	مس آیات قرآنی بدون وضو
۲۰	کفن و آیات قرآنی	۲	مس آیات قرآن با مو
۲۰	وصیت به دفن قرآن با میت	۳	لمس حروف والی
۲۱	اصلاح غلط‌های چاپی قرآن یا کتب ادعیه	۳	لمس نقطه، مد، تشدید و ...
۲۲	قبول کردن هدایای سلاطین	۴	مس کلمات مشترک بین قرآن و غیر قرآن
۲۲	استفاده از قرآن در جا کلیدی‌ها و آینه خودروها	۵	مس ترجمه قرآن بدون وضو
۲۲	بلعیدن قرآن توسط حیوان	۵	عنوان قرآن کریم روی جلد قرآن
۲۳	ریزه‌های پاک شده توسط تخته پاک کن	۵	مس از روی پلاستیک و شیشه
۲۴	تخریب بناهای منقش به آیات قرآن	۶	مس تصویر داخل آینه
۲۴	نماز خواندن بر سجاده یا روزنامه	۶	مس سایه آیه قرآن
۲۵	نجس کردن خط و ورق قرآن	۶	سرایت مرکب قرآن به طرف دیگر کاغذ
۲۶	نجس شدن جلد قرآن	۷	مس خطوط قرآنی غیر خوانا
۲۶	گذاشتن قرآن روی عین نجس	۷	باطل شدن وضو در حال مس خط قرآن
۲۷	نوشتن قرآن با مرکب نجس	۸	لمس ورق و جلد قرآن
۲۷	قلم مو از جنس موی خوک	۸	گردن بند قرآنی
۲۸	وجوب کفایتی تطهیر قرآن	۸	حمل قرآن بدون وضو
۲۸	اجازه از مالک در تطهیر قرآن	۹	نوشتن قرآن یا اسم جلاله بر بدن فرد بدون وضو
۲۹	ضامن بودن نقصان قیمت قرآن	۱۰	خوردن آیات نوشته شده بر خوراکی‌ها
۳۰	دادن قرآن کریم به کافر	۱۰	آیات قرآنی نقش شده بر ظروف
۳۲	فروش قرآن به کافر	۱۱	مس نوشته‌های قرآنی در غیر قرآن
۳۳	همراه داشتن قرآن در توالی	۱۲	مس قرآن و نگاه به آن
۳۳	افتادن اشیاء محترمه در دستشویی	۱۲	نوشتن آیات قرآنی با دستگاه تحریر بدون وضو
۳۵	افتادن نوار یا سی دی قرآنی در توالی	۱۳	انواع خط‌های قرآنی
۳۶	بودن قرآن در پشت سر نمازگزار	۱۳	مس قرآن به خط بریل توسط نابینایان
۳۶	دراز کردن پا به سمت قرآن	۱۵	مس آیات قرآنی منسوخه
۳۶	قرار دادن اشیاء روی قرآن	۱۶	کلماتی مانند شیطان، کفار و ...
۳۷	زیر دست و پا افتادن ترجمه قرآن	۱۶	حرمت مس قرآن مخصوص افراد بالغ
۳۷	افتادن قرآن از دست انسان	۱۶	دادن قرآن به کودکان

